

Gällande planer till datasystemet för den byggda miljön (VOOKA)

Genomförande i Norra Savolax 06/2023-01/2024

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

VOOKA-material

= registerkarta som innehåller:

de yttre gränserna för gällande planer (detaljplaner, stranddetaljplaner, generalplaner), dvs. planindex, till vilka motsvarande ursprungliga plankartor och -bestämmelser har länkats

Inledning

Projektets mål

1. Sammanställa uppgifterna om de yttre gränserna för de gällande planerna (yk, ak, rak) i kommunerna i Norra Savolax och tillhörande ursprungliga plankartor och bestämmelser
2. Utnyttja och utveckla den automatisering som skapats i pilotprojektet i Södra Savolax i datainsamling, analyser och korrigeringsprocesser
3. Utredda möjligheterna att utnyttja NTM-centralens USPA-system i fråga om materialinsamlingen
4. Komplettera och uppdatera pilotprojektets rapportering och dokumentation med observationer från Norra Savolax

Bakgrund

- För närvarande samlas uppgifter om planernas yttre gränser in till Lantmäteriverkets (LMV) fastighetsdatasystem, till NTM-centralerna samt i fråga om generalplaner även till Finlands miljöcentrals generalplanetjänst. Även kommunerna eller kommunernas plankonsulter upprätthåller material.
- Inom ramen för Ryhti-projektet har man som målbild mellan LMV och miljöministeriet (MM) beskrivit att LMV i fortsättningen ska få de planuppgifter som behövs och grundläggande uppgifter om dessa egenskaper via det nationella datasystemet för den byggda miljön.
- VOOKA-materialet kommer att användas som grundmaterial i Ryhti.

Projektets utgångspunkter

- Forskningsområdet omfattar 19 kommuner i Norra Savolax
 - Målet är att digitalisera ca 4400* planer i plandatamodellen. Cirka 44 procent av markarealen har planlagts (huvudsakligen generalplanen).
- Planuppgifterna (geodata, pdf-filerna, papper) finns på olika ställen, i olika format, och är delvis svåra att hitta.
- Lantmäteriverkets fastighetsdatasystem innehåller i huvudsak högklassigt plangränsmaterial för nästan alla kommuner, förutom detaljplanerna för FDS-registeransvariga kommuner.
- Det förekommer stora skillnader i planernas yttre gränser och innehåll beroende på källa.
- Planhandlingarna finns i sista hand i de kommuner som är experter på sitt eget område

* Uppskattningen av det verkliga antalet planer ändrades utifrån material som erhållits under projektet

Intressentgrupper och genomförande

- Finlands miljöcentral (SYKE) koordinerar projektet tillsammans med miljöministeriet.
- Den viktigaste intressentgruppen var kommunerna som ansvarade för planläggningen, med vilka samarbetet säkerställde materialens kvalitet och täckning.
- Inom projektet samarbetade man dessutom med NTM-centralen i Norra Savolax, Lantmäteriverket och Försvarsmakten.
- För projektet ansvarade en konsult, dvs. Ubisplan-gruppen, som bestod av företagen Ubigu Oy, Gispo Oy och Plandisain Oy.

Dataskyddsfrågor

- Planbesluten och planhandlingarna är offentliga med stöd av 12.2 § i grundlagen.
- Gamla, redan fattade beslut kan inte ändras eller hemlighållas i efterhand (skulle förutsätta betydande lagändringar).
- Observera att en del av planerna (i synnerhet äldre planer) kan innehålla uppgifter som till exempel numera kan klassificeras som sekretessbelagda och de måste kontrolleras innan de publiceras. Detta ska också beaktas i genomförandet av Ryhti-systemet.
- I utvecklingen av Ryhti-systemet har man dragit upp riktlinjer för att underjordiska planer inte ska föras in i tjänsten.

VOOKA-processen och observationer

Generellt om VOOKA-processen

1. Insamling av material från FDS och kommunerna

2. Maskinell jämförelse och korrigerering av FDS- och kommunmaterial.

3. Skapande av ett enhetligt kombinationsmaterial

4. Sammanslagning av planhandlingar med planindex

5. Manuell korrigerering och kvalitetssäkring av material

6. Materialkonvertering till Ryhti-plandatamodellen

Typiska utmaningar i geodatamaterial I

- Topologi
 - områdena har ritats som streck
 - områdena skär sig själva
 - områdena överlappar varandra
 - på områdena finns det hål som inte hör dit
- Olika format: DWG, DGN, SHP, TIF, TAB, WFS, KuntaGML
- Brister i data
 - Planavgränsningar är inte kända (t.ex. på grund av planer utan rättsverkningar eller uppgifter som försvunnit vid kommunsammanslagningar).
 - Originaldokumenten är inte digitaliserade eller det finns inga uppgifter om deras existens alls. Då är det omöjligt att verifiera en plangräns om en sådan fanns.

Typiska utmaningar i geodatamaterial II

- Egenskapsuppgifterna har inte registrerats väl
 - Planens namn/beteckning saknas
 - Egenskapsuppgifterna har beskrivits som etiketter för CAD-ritningar, som inte automatiskt kan anslutas till rätt område
 - Datumuppgifterna är mycket bristfälliga
- Andra problem
 - Koordinatsystemfel eller saknade referensdata
 - S.k. spökposter
 - Varierande sätt att beskriva datum
 - Tolkningen av planens gräns avviker avsevärt mellan kommunen och FDS-materialet

Typiska utmaningar i planhandlingarna

- Datum för godkännande saknades i planhandlingarna
 - Utgångspunkten är att kommunerna ansvarar för att leverera dokumenten för gällande planer
- Oklart vilket planindex en planhandling avser
 - Planhandlingen har namngetts otydligt
 - ingen koppling hittades mellan planindexet och planhandlingen genom en enhetlig planbeteckning
- I vissa plankortar ingick alla kommunens detaljplaner vilket bildade en så kallad aktuell detaljplan som lagtekniskt sett inte är en plan och har därför inte inkluderades i VOOKA-materialet
- Vissa planer hade inte utarbetats enligt planläggningsprocessen och dessa granskades fallvis

Slutresultat

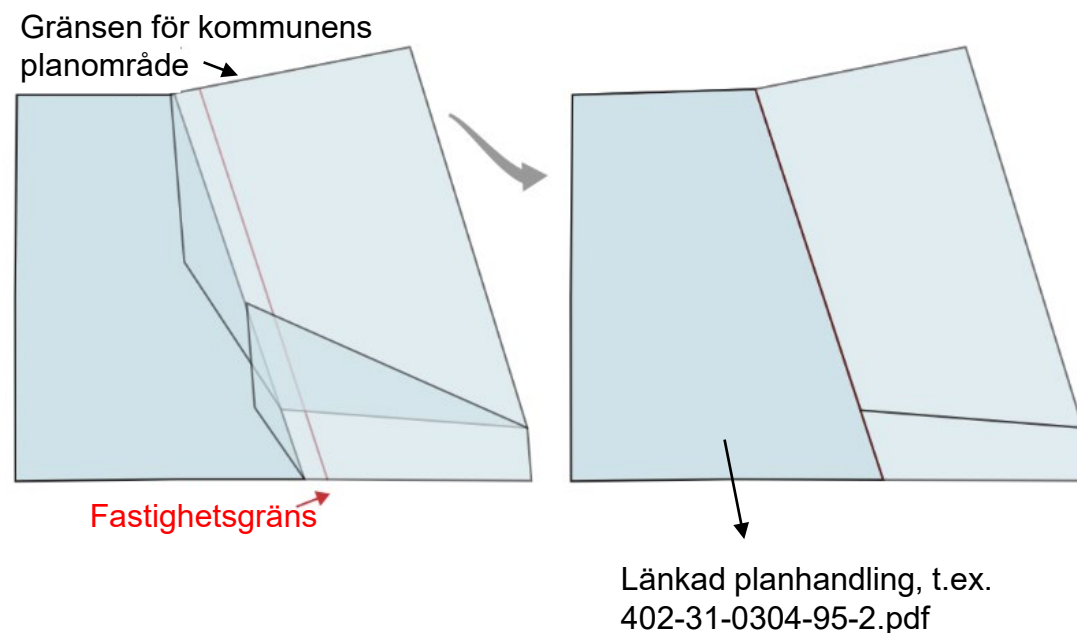

Projektets slutprodukter

- Planindexmaterial i geoPackage-geodataformat samt JSON-formatet i plandatamodellformat + enhetligt namngivna planhandlingar har länkats kommunvis enligt planslag
- Slutrapport om genomförandet av VOOKA i Norra Savolax
- Bilaga 1 ETL-dokumentation + verktyg för programmässig behandling i GitHub/Jupyter Notebook
 - Kan i fortsättningen utnyttjas vid produktion av material av typen VOOKA
- Bilaga 2 Kommunspecifika observationer
 - I dokumentet har man kommunvis sammanställt observationer om material samt antecknat lösningar för situationer som framkommit och som kan användas som exempel i motsvarande situationer för andra kommuners del

Enhetligt planmaterial

- Planernas yttre gränser är enhetliga vid kommungränsen samt mellan landskapen Norra Savolax och Södra Savolax
- Till planindexet länkas de ursprungliga planhandlingarna, som har döpts om med enhetlig praxis

Antal planindexmaterial

Matchande kommun- och FDS-nivåer:

- Generalplaner: Utgångsläget var 390 kommunala generalplaner, motsvarigheten hittades i FDS för 260 planer*.
- Detaljplaner: Utgångsläget var 2820 kommunala detalj- och stranddetaljplaner, motsvarigheten hittades i FDS för 1636 planer*.
- Topologisk enhetlighet uppnås (98 % matchning) i 1110 detalj-/stranddetaljplaner samt 196 generalplaner.

* Obs! Materialet i LMV FDS innehåller inte registerförande kommuners planindex.

Länkade planhandlingar

- Totalt 2460 st, dvs. ca 78% av alla planer i hela landskapet*
 - Detaljplaner 1881 st. (bakgrundsutredning ca 3 800 inkl. ak ja rak)
 - Strandedetaljplaner 288 st
 - Generalplaner 291 st. (bakgrundsutredning ca 600)
- Några undantagskommuner (Kaavi, Pielavesi) för vilka inga handlingar om detaljplaner samlades in på grund av de nya planreformerna
- Cirka 220 handlingar blev olänkade
 - En del kunde inte länkas på grund av bristfällig information
 - En del av handlingarna var inte planer

* Tolkningen av antalet planer är inexakt eftersom uppgifterna ibland har grupperats enligt beslut, ibland enligt "plan" (inkl. ändringar).

Observationer I

- Kommunerna har mycket olika resurser för att leverera/upprätthålla egna uppgifter:
 - Vissa levererade kvalitativt indexmaterial samt alla nödvändiga planhandlingar, vilket gjorde behandlingen i projektet smidig
 - En del lämnade in material vars kvalitet var bristfällig och behandlingen var då mer arbetskrävande under projektets gång
 - Vissa kunde inte leverera alla planuppgifter under projektets gång
- Utnyttjandet av gränssnittet i NTM-centralens USPA-system vid nedladdning av material förutsätter en tilläggsutredning samt förenhetligande av praxis för namngivning och lagring av uppgifter på landskapsnivå/riksnivå
 - Dessutom bör man beakta att systemet endast innehåller planhandlingar från och med år 2014
- Vid uppdatering av VOOKA-material bör kommunerna se till att ha nödvändiga resurser för att gå igenom materialen

Observationer II

- Automatiseringsprocessen som skapades i pilotprojektet utvecklades vidare, men processen kräver fortfarande manuell behandling och kan inte helt automatiseras
- Lantmäteriverkets FDS-material i Norra Savolax är i huvudsak av god kvalitet med undantag av några få brister i materialet
 - Under projektets gång diskuterades informationsflödet mellan kommunerna och LMV på samma sätt som i pilotprojektet.
- De deltagande kommunerna som deltog i projektets avslutningstillfälle gav positiv respons och det riksomfattande digitaliseringsarbetet av planuppgifterna ansågs vara en viktig riktning

Tack!

Mer information: <https://ryhti.syke.fi/vooka>

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute